

Výstupy a závěry setkání zástupců OSPOD a NNO poskytujících služby v NRP ve 13 krajích České republiky

www.nahradnirodina.cz

www.nadacesirius.cz

www.nadacesirius.cz

Konference je financována Nadací Sirius

Souhrnné výstupy ze zrealizovaných setkání

Hana Konečná, Markéta Sudová

Úvod

Záměrem projektu CPNRP II bylo zjistit, jaký dopad mají nové legislativní změny na současnou praxi.

Metoda získávání dat: Kulaté stoly ve 13 krajích ČR, vždy menší skupina s jedním facilitátorem, výpovědi zapisované na flipchart, pak byl sepsán konsenzuální souhrn z celého kraje.

Respondenti: 263 pracovníků, z toho 141 osob ze 101 státních institucí a 122 pracovníků z 95 NNO.

Zúčastněné kraje: PHA, STC, JHC, PLK, ULK, LBK, HKK, PAK, VYS, JHM, OLK, ZKK, MSK.

Statistika NRP 2011 - 2015

	2011	2012	2013	2014	2015
Dětské domovy					
Počet zařízení	149	147	146	144	144
Počet dětí a mládeže	4451	4442	4253	4314	4260
Dětské domovy se školou					
Počet zařízení	31	30	30	29	28
Počet dětí a mládeže	761	713	697	679	741
Výchovné ústavy					
Počet zařízení	33	29	29	28	28
Počet dětí a mládeže	1395	1269	1146	1081	1089
Diagnostické ústavy					
Počet zařízení	14	14	14	13	13
Počet dětí a mládeže	543	517	453	421	392
Kojenecké ústavy a dětské domovy pro děti do 3 let věku					
Počet zařízení	34	33	33	33	31
Počet přijatých dětí během sledovaného roku	2131	1932	1740	1606	1666
Domovy pro osoby se zdravotním postižením					
Počet dětí a mládeže	834	769	646	577	538
Zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc					
Počet zařízení	59	74	81	88	75
Počet dětí a mládeže	995	1020	1088	1259	778

Statistika NRP 2011 - 2015

	2011	2012	2013	2014	2015
Děti svěřené během sledovaného roku do osvojení	478	526	504	300	302
Děti svěřené během sledovaného roku do pěstounské péče (tzv. klasická-dlouhodobá PP)	1501	1581	2022	2218	1941
Děti svěřené během sledovaného roku do pěstounské péče na přechodnou dobu	6	41	169	450	614
Děti svěřené během sledovaného roku do péče jiné osoby (do roku 2013 - výchova jiných fyzických osob než rodičů -§45, odst.1 ZR)	1371	1431	1178	1245	1254
Jmenování poručníka dítěti s osobní péčí poručníka ve sledovaném roce	494	540	580	403	374

Osvěta NRP a získávání nových žadatelů

Dobrá praxe

- Zlepšila se propagace NRP (infomateriály, weby, FB, DVD, NRP je v tisku, besedy, kluby, infolinky, online poradny
- Pracovní skupiny pro hledání zájemců

Problémy

- Chybí celostátní koncepce, cílená kampaň
- Kontraproduktivní aktivity úřadů práce
- Problematické rozdíly ve financování forem PP, přitahuje spíš přechodná péče

Přípravy a posuzování žadatelů

Dobrá praxe

- Kvalita dobrá, často možnost volby
- Speciální přípravy pro příbuzné, druhožadatele
- Selekcce je veliká, tvrdá kritéria
- Čekací doba vesměs rozumná
- Některé kraje (LBK) mají příručku pro žadatele

Přípravy a posuzování žadatelů

Problémy

- Složitě uvolňování žadatelů ze zaměstnání, obtíže s dojížděním
- Někde není možnost výběru, různá kvalita lektorů, čekací doby dlouhé
- Mezuregionální krajská spolupráce většinou nefunguje
- Není jednotnost v názorech na smíšené/společné přípravy
- Neexistence jednotných kritérií pro posuzování žadatelů, někdy chybí zpětná vazba o zařazení do evidence
- Odvolací řízení u zamítnutých na MPSV většinou prochází

Zprostředkování (párování)

Dobrá praxe

- Dlouhodobě klesá počet dětí v ústavní péči
- § 823 NOZ - možnost přejít do péče prověřených budoucích osvojitelů přímo z porodnice
- Proces zprostředkování se velmi individualizuje

Zprostředkování (párování)

Problémy

- Nejsou PP hlavně pro romské děti, sourozence, děti s handicapem
- Nejednotnost v dokumentaci, chybí vyjádření a názor důležitých odborníků, registr žadatelů je nepřehledný obtížná mezikrajová spolupráce
- Obtížná mezikrajová spolupráce
- Potíže s využíváním § 823
- Problematický § 820 NOZ - dětem se tak prodlužuje odchod do NRP

Doprovázení dlouhodobých pěstounů

Dobrá praxe

- Pěstouni mají nárok na doprovázení, často výběr z více možností
- Specializace doprovázejících organizací na určité druhy PP nebo určitou skupinu dětí
- OSPODům tím ubyly povinnosti a získaný čas mohou využít na další potřebnou práci

Doprovázení dlouhodobých pěstounů

Problémy

- Nedostatek odborníků na problémy NRP, včetně lektorů, chybí odborníci na asistovaný kontakt.
- Příliš velký důraz na práva biologických rodičů.
- Složitá koordinace práce OSPOD a NNO, nejsou jasné kompetence (např. co je podpora a co je kontrola).
- Chybí možnost postihnout pěstouny za nedodržování povinnosti se vzdělávat.
- Zájem o doučování dětí, ale pro něj nejsou prostředky.
- Nedostatečná podpora dětí opouštějících PP a opomíjení situace biologických dětí.

Pěstounská péče na přechodnou dobu

Dobrá praxe

- Je to služba, která funguje většinou dobře, podařilo se ji dobře nastavit a vymezit.
- Většinou nedochází k rozdělení sourozenců, do PPPD jdou i děti starší, romské, problematické.
- PPPD dbají na historii dětí, jsou podporou pro adoptivní rodinu, lépe než PP akceptují původní rodinu dítěte.
- Osvědčilo se setkávání starších dětí s jejich bývalými PPPD.

Pěstounská péče na přechodnou dobu

Problémy

- Největším problémem PPPD - nedostatek PP.
- Chybí PPPD pro starší děti nebo sourozenecké skupiny, někde je nedostatečná příprava PPPD, nepřipravenost na delší pobyt dětí.
- Liknavé rozhodování soudů, neochota k předběžným opatřením
- Při svěřování dítěte do biologické rodiny chybí následné služby
- Vázne komunikace mezi OSPOD, PPPD a NNO
- Předsudky společnosti o finanční motivaci PPPD (někdy to nejsou předsudky)
- PPPD mají někdy tendenci s osvojiteli manipulovat.
- Čerpání rodičovského příspěvku jde na úkor osvojitelů

Pěstounská péče příbuzných

Dobrá praxe

- Často dobře funguje.
- Příbuzní začínají více zajímat o problematiku, nebrání se vzdělávání, odvažují se vyhledat pomoc.
- Některé organizace se začaly specializovat na příbuzenskou péči, oddělují jejich vzdělávání od vzdělávání pěstounů nepříbuzenských (např. MSK).

Pěstounská péče příbuzných

Problémy

- Často je rozhodnutí pro příbuzenskou pěstounskou péči volbou menšího zla. Mnoho případů selhání.
- Příbuzenští pěstouni neprocházejí přípravou a nemívají zájem se vzdělávat, chybí motivace být v kontaktu s doprovodnou organizací, odmítají řešit problémy, většinou je popírají.
- Poměrně časté případy zneužívání pěstounské péče.

Péče o osvojitelské rodiny

Dobrá praxe

- Do osvojení jdou děti převážně právě z PPPD.
- Osvědčilo se zprostředkování osvojení dle § 823 OZ.
- Zvyšuje se informovanost žadatelů
- Zlepšuje se i informování žadatelů od OSPOD o konkrétním dítěti
- Zvyšuje se ochota přijmout dítě jiného etnika (vietnamské, rumunské).
- Daří se navazovat vztah důvěry mezi pracovníky KÚ a osvojiteli.
- Kraje jsou schopny a ochotny poskytnout pomoc a doprovázení těm osvojitelům, kteří o to požádají.
- Častá je pomoc KÚ ve formě zaštitění svépomocných skupin či klubů osvojitelů.

Péče o osvojitelské rodiny

Problémy

- Výrazná změna v charakteristikách dětí - často děti se středními či většími potížemi. Péče o osvojitele podceňovaná, nejsou nastavené služby.
- Předávání dětí dle § 823 OZ není tak časté, jak by být mohlo.
- Prodloužení lhůt přechodu do NRP – ochrana biol. matky.
- Informace o dítěti nejsou vždy úplné (nedostatky ve zprávách).
- Nově - problémy s předáváním dětí z PPPD.

Spolupráce OSPOD a NNO

Dobrá praxe

- Významně se zlepšila spolupráce mezi KÚ, OSPODy a NNO, pořádají se setkávání pracovníků, obvykle organizovaná KÚ či OSPODy.
- Osvědčilo se pokud si kraj či OSPOD nechává roli kontrolní a NNO podpůrnou.

Spolupráce OSPOD a NNO

Problémy

- Chybí vymezení kompetencí mezi jednotlivými členy systému, což způsobuje např. problematické předávání informací.
- Možností k setkávání není zdaleka dostatek, především kvůli přetížení pracovníků OSPODů.
- Někde přetrvávající vnímání NNO nikoliv jako partnera pracujícího pro společnou věc, ale jako sluhu či nepřítele.

Spolupráce OSPOD s opatrovnickými soudy

Dobrá praxe

- V mnoha regionech velmi dobrá spolupráce.
- Soudy vycházejí vstřícně návrhům na předběžná opatření, scházejí se k jednáním se zástupci KÚ, OSPODů a NNO, berou vážně názory a doporučení pracovníků NRP, docházejí na vzdělávací akce.

Spolupráce OSPOD s opatrovnickými soudy

Problémy

- Opatrovnické soudy jsou nyní více zahlcené.
- Dobrá spolupráce stojí na osobních kontaktech. Kde nejsou, je spolupráce špatná.
- Soudy jsou nejednotné, rozhodují pomalu a nepředvídatelně, nevyužívají možnost předběžného opatření, nezajímá je vůbec názor terénních pracovníků, nerozhodují individualizovaně

Závěr - Oblast NRP obecně

Návrhy na zlepšení

- Potřeba profesionálně vedené dlouhodobé celorepublikové kvalitní kampaně, např. vyhlásit Den NRP, udílet Cenu prof. Matějčka, spojit se s dětským filmovým festivalem ve Zlíně.
- Sjednotit SPO pod jeden rezort, sjednotit výklad zákona SPO, odlišit role kontrolní a podpůrné, revidovat vzdělávání odborníků.
- Vytvořit standardy pro udělování pověření NNO, KÚ by měly mít pravomoc (nebo aspoň slyšený poradní hlas) definovat kapacitu počtu potřebných doprovodných organizací, žádají také oporu v zákoně pro odebrání pověření NNO.
- Posílit počty pracovníků OSPOD a opatrovnických soudů.

Závěr - Oblast NRP obecně

Návrhy na zlepšení

- Větší faktický i formální vliv OSPODů na rozhodování o dětech; někdy práva rodičů převyšují práva dítěte.
- Větší důraz na sanaci rodin, ale i stanovit limity pro sanaci rodiny.
- Chybí cesta vyřazení pěstouna z evidence a možnost vyslovit nesouhlas s ukončením dohod o výkonu pěstounské péče.
- Zákonem upravit PP s novými specializacemi a podle náročnosti nastavit finanční hodnocení.
- Příbuzenská péče by měla mít zvláštní pravidla, včetně pravidel finančních.

Závěr - Oblast NRP obecně

Návrhy na zlepšení

- Dořešit PPPD – specializovat je, uvažovat o změně délky, změnit financování (zrušit čerpání rodičovského příspěvku), zlepšit předávání dítěte osvojitelům či původní rodině.
- Systém osvojování dětí zpružnit, v praxi obtížný se jeví § 817 OZ, poskytovat služby pro osvojitele.
- Nedostatečné jsou služby pro dospívající děti v PP.
- Nemělo by se zapomínat na biologické děti pěstounů.
- Kontinuálně sbírat data a průběžně je vyhodnocovat.

DĚKUJI VÁM ZA POZORNOST

Hana Konečná a Markéta Sudová

